

A portrait of Jantine Kriens, a woman with short, curly grey hair and glasses, wearing a red zip-up jacket. She is smiling and has her hand resting on her chin. The background is a brick wall with a large, multi-paned window that lets in warm, golden light.

VNG-VOORZITTER JANTINE KRIENS
OVER DE ROL VAN SPORT

Kijk niet alleen **wie** hulp
behoeft, maar ook **wie**
iets te bieden heeft

Sport en bewegen vormen onmisbare elementen om inwoners gezond, fit en betrokken te houden.

Maar hoe zorg je ervoor dat dit ook goed wordt ingezet?

Tekst: **Sandra van Maanen**

Nu gemeenten een totaal nieuwe verantwoordelijkheid hebben in de toewijzing en financiering van passend zorgaanbod, zijn zij op zoek naar formules om daar vorm aan te geven. Eigen verantwoordelijkheid van inwoners, optimale participatie en slimme inzet van middelen zijn een must. Maar zoiets is vanzelfsprekend niet van de ene op de andere dag geregeld. Wel duidelijk is dat de rol van sport en bewegen kansen biedt: binnen sociale wijkteams, het wijken- en kernenbeleid. We spraken met Jantine Kriens,

“Verbinding, daar draait het om, het kan niet vaak genoeg gezegd worden”

voorzitter van de VNG-directieraad en eerder wethouder en locoburgemeester van Rotterdam. Wat kan sport volgens haar betekenen in het decentralisatieproces waarin gemeenten nu volop hun weg zoeken?

Participatie ongelooflijk belangrijk

De beweging is in gang gezet, weet Kriens, maar het optimale recept om via beweegaanbod zelfredzaamheid van burgers te vergroten en zorgkosten te beperken bestaat helaas niet. “Binnen sociale wijkteams gebeurt heel veel, maar de kern van de oplossing is: Hoe gaan we de professies verbinden? Om te beginnen moet gekeken worden naar wat iemand wel of beslist niet meer kan. En wat heeft zijn of haar omge-

ving te bieden? In het voorveld van zorgvraag speelt participatie een ongelooflijk belangrijke rol. Mensen die meedoen aan de samenleving, uit hun isolement worden gehaald, doen beduidend minder vaak een beroep op zorg. Verbinding, daar draait het om, het kan niet vaak genoeg gezegd worden. Onderwijs, ouderen, sport, zorg en welzijn moeten samenwerken om tot resultaat te komen.”

Kriens werkte jaren in Rotterdam. Ook in die gemeente werd het bewijs geleverd dat meedoen aan de samenleving eenzaamheid, medicalisering van uiteenlopende problematiek en stijgende zorgkosten kan inperken. Als voorbeeld schetst ze het project voor een groep vrouwen in de wijk Feijenoord. “Alle deelnemende vrouwen kampten met depressieve klachten. In samenwerking met de huisarts werd onderzocht of deze klachten een medische achtergrond hadden of wellicht voortkwamen uit een leefstijlprobleem. De vrouwen

werden uitgenodigd deel te nemen aan een beweegtraject, dat in samenwerking met de sportaanbieders in de wijk speciaal voor hen werd ontwikkeld. De uitkomst overtrof iedere verwachting; al na een halfjaar waren de deelnemers er op alle fronten beter aan toe. Fysiek, maar ook mentaal. Het beweegaanbod bewees opnieuw hoe groot het effect van sport op sociale cohesie en welbevinden is.”

Andere rol voor gemeenten

Dat gemeenten op dit moment vooral zoekend zijn (Wat is de ideale formule om beweegaanbod optimaal in te zetten, red.) is voor Kriens geen verrassing. “Sportbeleid is voor de meeste gemeenten tot op heden vooral accommodatiebeleid geweest. Niet meer en niet minder. Ineens is er een andere rol, een nieuwe verantwoordelijkheid. Dat vraagt om een andere manier van kijken, werken en beleid maken.” Eén ding is wat haar betreft helder: om van wijk tot wijk te

Foto: stock.xchng

bepalen hoe een gezondere leefstijl voor alle wijkbewoners aantrekkelijk kan worden gemaakt, is samenwerking tussen partijen een must. Daarbij is bijvoorbeeld een partij als de GGD een verbindende factor. Kan samenwerking ook verder gaan, tussen wijken of misschien zelfs kernen? Kriens twijfelt. Tussen wijken kan, op basis van uiteenlopend aanbod en voorzieningen, best iets goeds tot stand komen, maar kernoverstijgende samenwerking moet volgens haar geen doel op zich worden. “Ik vraag me af of dat nodig is. Passend beweegaanbod is juist typisch iets dat vanuit de wijken georganiseerd en aangeboden wordt. Laagdrempelig, bereikbaar en vertrouwd voor de wijkbewoners zelf. Daarin zit de kracht. Wel denk

ik dat samenwerking tussen gemeenten iets extra's oplevert waar het gaat om het aanbod in specialistische hulpverlening. En uiteraard kan samenwerking met als doel elkaar te inspireren ook veel opleveren. De VNG trekt op dat gebied samen met Vereniging Sport en Gemeenten op. We zijn volop bezig om gemeenten te ontzorgen. Ideaal is dat gemeenten toegang krijgen tot goede voorbeelden, zoals de meest succesvolle trajecten op wijkniveau.” De vernieuwingen die het komend jaar

worden doorgevoerd, zijn volgens Kriens in alle lagen van het beleid voelbaar. Maar ze waarschuwt voor een valkuil. “Leg niet alleen de focus op de doelgroepen die hulp nodig hebben, maar kijk ook naar wie iets te bieden heeft. Door de kracht van de inwoners zelf in te zetten, worden cohesie en participatie enorm versterkt. En zo kan bijvoorbeeld op wijkniveau ook eenzaamheid worden aangepakt.”

Vanzelf gaat de zon op, maar vanzelf gaat het aanpassen van gemeentelijk beleid aan de nieuwe werkelijkheid helaas niet. “Mijn tip voor gemeenten is: kijk goed wat belangrijke gemeentelijke thema's zijn, probeer niet alles tegelijk te vatten. Focus en mobiliseer de hele gemeente, inclusief de sport, om samen tot nieuw aanbod te komen. Voorwaarde voor deze aanpak is goede kennis over het lokale aanbod. Welke sportvelden, accommodaties en aanbieders zijn er? Wat hebben die, naast hun 'gewone' aanbod, nog meer in huis? En nog belangrijker: Wat is de verbinding met inwoners?”

Voetbal voorkomt zorgcircuit

Een nieuwe aanpak, nieuwe samenwerkingen, verbreding van doelgroepen, meer gezonde en betrokken burgers en – als uitkomst van al het voorafgaande – lagere zorgkosten. Het kan alleen als iedereen elkaar weet te vinden. Maar er is nog iets. “Los van dit alles is ook onze visie op zorgverlening een update waard”, vindt Kriens. “Met afstand de meest interessante uitdaging wat mij betreft. Want ik zie het nog altijd gebeuren: er wordt bij een kind afwijkend gedrag geconstateerd en in no-time schieten we in het medisch denken. Is het ADHD, is het een andere, medisch verklaarbare afwijking? Ik kom opnieuw met een Rotterdams voorbeeld. Daar werd een jochie van school gestuurd omdat er niets met hem te beginnen was in de klas. Hij was

“Kijk goed wat belangrijke gemeentelijke thema's zijn, probeer niet alles tegelijk te vatten”

brutaal, weigerde zich aan regels of enige autoriteit te conformeren. De school zag maar één oplossing: doorsluizen naar het zorgcircuit, om daar uit te zoeken wat hem mankeerde. Gelukkig kwam de familie van het kind net op tijd met een betere suggestie: voetbal. Het jongetje werd ingeschreven bij de voetbalclub in de wijk, waar hij opbloeiende en al zijn energie kwijt kon. Hij volgde er ook meteen een scheidsrechterscursus, want dat leek 'm leuk. Nu is hij een van de jongste, zeer goede scheidsrechters. En nog opvallender: het is een braaf jongetje geworden, leuk om in de klas te hebben.”

“Kijk dus vooral niet van meet af aan met alleen een medische blik naar probleemgedrag of problematiek bij leerprestaties.

“Denk ook eens na over plekken die ouderen stimuleren om in beweging te komen”

Afwijkend gedrag van met name jongetjes is naar mijn mening vaak een gevolg van de manier waarop onze samenleving op dit moment in elkaar steekt. Veel jongetjes missen een vader of een meester aan wie ze zich op een positieve manier kunnen spiegelen. En hun energie op straat kwijt raken lukt nauwelijks in veel stadswijken. Want waar moeten kinderen in hemelsnaam een balletje trappen?”

Eenzaamheid kern van ouderenproblematiek

Volgens Kriens spelen bij ouderen weer andere zaken, maar ook daar waarschuwt ze voor medicalisering als oplossing. Vooral eenzaamheid zou moeten worden aangepakt, vindt ze, omdat juist dat de kern van veel ouderenproblematiek is. “De cijfers liegen er niet om, eenzaamheid wordt door steeds meer mensen ervaren. Wanneer eenzaamheid wordt aangepakt, zal het moment van zorgbehoefte hoogstwaarschijnlijk gaan opschuiven.”

Gemeenten zouden het volgens Kriens voor ouderen aantrekkelijk kunnen maken om

“Kijk vooral niet van meet af aan met alleen een medische blik naar probleemgedrag”

samen iets te ondernemen. “Zorg dat ze elkaar ontmoeten en probeer beweegaanbod structureel onderdeel te maken van het aanbod voor deze doelgroep. Ik adviseer gemeenten daarom niet alleen in te zetten op aanleg van nieuwe speeltuintjes voor de jongsten. Denk ook eens na over plekken die ouderen stimuleren om in beweging te komen. Dat kan van alles zijn. Mijn moeder is 83 en bijzonder fit. Ze zit bij een wandelclubje, gaat er iedere week op uit. Ik ben ervan overtuigd dat het contact binnen de groep en de beweging belangrijke factoren zijn van haar levensplezier, haar fitheid. En ingewikkelder hoeft het heus niet te zijn. Simpel en laagdrempelig aanbod is vaak het beste aanbod.”

Foto: stock.xchng

Verder lezen...

Op het Visie & Beleidsplein op www.sportengemeenten.nl kunt u de volgende documenten downloaden:

‘Vereniging Sport en Gemeenten (2012). Handreiking do’s en dont’s lokale netwerkvorming’ bij *Maatschappelijke verbondenheid*

‘NISB (2014). Het speelveld van de decentralisatie: kansen voor sport en bewegen in het sociaal domein’ bij *Maatschappelijke verbondenheid*

‘Verwey-Jonker Instituut (2013). Meer senioren sporten en bewegen in Rotterdam’ bij *Sport, bewegen en gezondheid*